

Ислом Нури

2382 марта кўрилган

Абу Мухаммад ибн Сирож

Бисмиллаҳир Роҳманир Роҳийм

Аллоҳ таолога ҳамду санолар, У Буюк Зотнинг бандаси ва росули хазрати Мухаммад, аҳли байтлари ва саҳобалари ҳамда уларга яхшилик билан эргашганларга дурудун саловотлар бўлсин!

Кейин...

Куръони Каримда ўн тўртта оят бор (баъзи олимлар ўн бешта ҳам дейишган), мана шу оятлардан бирини тиловат қилган ва тинглаган киши бир марта “Сажда” қилмоғи керак. Ушбу саждани **“Тиловат саждаси”** деб аталади.

Абу Хурайра розияллоху анҳудан ривоят қилинган ҳадисда Росулulloх соллаллоху алайҳи ва саллам мана бундай марҳамат қилганлар: **“Одамзод сажда оятини ўқиб, кейин сажда қилса, Шайтон бир четга чиқиб йиғлаган холда айтар экан: “О-ох, холимга вой! У (Одам) саждага буюрилди ва сажда қилди. Энди унга “Жаннат”! Мен бўлсам, саждага буюрилганимда исён қилганман менга эса, “Дўзах”!** (Ахмад, Муслим, Ибн Можалар ривоят қилишган)

Тиловат саждаларининг ҳукми

Жумхур ал-уламо ушбу саждани суннат дейишган. Магар, ханафий олимларгина унинг вожиблигини айтганлар. Уламолардан бу саждани мустахаб деганлар ҳам бор.

Ислом Нури

Имом Бухорий ривоят киладилар: “Умар розияллоху анху жума куни минбарда туриб, “Нахл” сурасини ўқидилар, сажда оятига етиб келганларида минбардан тушиб сажда килдилар, у кишига кўшилиб одамлар жам сажда килишди. Келгуси жума кунида ҳам, яна “Нахл” сурасини тиловат килдиларда, сажда оятига етиб келганларида: “Эй, одамлар! Биз саждага буюрилган эмасмиз. Бас, кимки, сажда килса, тўгри иш килган бўлади, килмаган кишига эса, гуноҳ бўлмайди” — дедилар”. Яна бошқа бир лафзда: “Аллох таоло бизларга саждани фарз килмади. Магар, хохласак сажда килаверамиз”.

Ушбу хадисни далил килган жумхур ал-уламо “Тиловат саждаси”ни вожиб эмас, балки, суннат дейдилар.

Ханафий мазхаб олимларидан аллома Шох Валийуллох Дехлавий роҳимахуллох ҳам, бу саждани вожиб эмас, суннат деб айтганлар. У зот, ўзларининг машхур “Хужжатуллох ал-болига” номли китобларида мана бундай деганлар: “Росулуллох соллаллоху алайхи ва саллам, Куроъни Каримдаги сажда килишга амр келган ҳамда сажда килган шахсга савоб, бош тортган кишига эса, азоб бўлишини баён килинган оятларни тиловат килган ва эшитган хар бир кишига сажда килмокни суннат килиб бердилар. Зеро, бу саждада “Роббул олабийн” бўлмиш Зот, Аллох таолонинг каломини улуглаш ва солих амалларга ошикиш бордир. Аммо, Фаришталарнинг “Одам” алайхиссаломга сажда килишларига фармон этилганини баён килгувчи оятлар бундан мустасно. Чунки, бу ўринда гап Аллох таолога сажда килиш хакида кетмокда. Сажда килинишига далил ворид бўлган оятлар ўн бештадир.

Ушбу саждани хазрати Умар розияллоху анху минбардан туриб, вожиб эмас, балки, у мустахаб амал эканини баён килдилар. У зот розияллоху анхунинг ушбу сўзларини эшитгучилар инкор этмай,

Ислом Нури

кабул килдилар”. (Хужжатуллох ал-болига 2-жуз, 36- саҳифа)

Унинг шартлари

Фукаҳолар жумхури тиловат саждасига ҳам, намоз каби; таҳорат, киблага юзланиш, сатри аврат кабиларни шарт килганлар.

Баъзи фукаҳолар эса, тиловат саждасига таҳорат, киблага юзланиш шарт эмас деб айтадилар. Ўшалардан бирлари Имом Шавконий мана бундай дейдилар: «Тиловат саждаларини баён килинган ҳадисларда сажда килувчини таҳоратли бўлишини шарт килувчи далил йўқ. Гоҳида пайгамбар соллоллоху алайҳи саллам билан бирга у зотнинг тиловатларига ҳозир бўлганлар ҳам сажда килишарди. Аммо улардан бирорталарини таҳорат олишга буюрганлари накл килинган эмас. Шу билан бирга уларнинг ҳаммалари таҳоратли бўлишлари ҳам амри маҳол. Гоҳида эса, таҳорат килсалар ҳам асло пок бўлмайдиган, нажас мушриклар ҳам сажда килишарди. Пайгамбар соллоллоху алайҳи ва саллам айтилиши керак бўлган ҳукмни ўз вақтидан кечиктирмайдилар».

Имом Бухорий Ибн Умар розияллоху анхунинг бетаҳорат тиловат саждасини килганларини ривоят килганлар.

Таҳоратни шарт килганлар эса, Имом Байҳакий ривоят этган: “Киши факат, таҳоратли бўлсагина сажда килсин!”—деган ривоятни далил киладилар. Ушбу ривоятни ҳам Фатхулборийда Хофиз Ибн Хажар саҳих деб айтганлар. Хофиз Ибн Хажар ушбу икки ривоятни ўртасини мувофиқлаштириб айтадилар: “«Таҳоратли бўлиш»дан катта таҳоратда бўлиш (яъни, жунуб бўлмаслик) ирода килинган, Ибн Умарнинг таҳоратсиз сажда килишларини эса, зарурат ҳолатига ҳамл килинган”.

Ислом Нури

Ибн Хажар яна айтадилар: “Тиловат саждаларини тахоратсиз қилиш жоизлигига тобиинлардан фақат Шаъбийгина мувофик келганлар.

Масжиди Набавийянинг шайхларидан Абу Бакр ал-Жазоирий ўзларининг “Минхожул-муслим” номли китобларида айтадилар: “Тиловат саждасини бетохорат, қиблага юзланмай адо этиш жоиз, бироқ тахоратли холда, қиблага юзланалиб адо этилиш мукамалроқ, хам, яхшироқдир”.

Хайз ёки нифосдаги аёл Куръонни ёддан тиловат қилаётган пайтда сажда оятини ўқиса ёки сажда оятини бировдан эшитса, тахоратни шарт қилмаганларнинг қавллариغا кўра сажда қилса бўлади.

Тиловат саждаларида ўқиладиган дуо

Оиша онамиз айтдилар: “Росулуллох соллаллоху алайхи ва саллам Куръон саждаларида: “Сажада ваҳҳий лиллазий холақоҳу, ва шаққа самъаҳу ва басороҳу бихавлиҳи ва қувватих, фатабароқаллоҳу ахсанул-холиқийн” (маноси: “Юзим, уни яратиб, Ўз қудрати билан унга кулоқ ва кўз ато этган Зотга сажда қилди. Яратгувчиларнинг энг яхшиси бўлмиш, Аллох Баракотли-Буюқдир” — деб айтардилар”. (Термизий ривоятлари)

Демак тиловат учун сажда қилган киши одатда саждада айтиладиган «Субхана Роббиял-Аъло»ни уч марта айтгандан кейин пайгамбаримиз айтган юкоридаги дуони айтса жуда яхши бўлади. Фақат «Субхана Роббиял-Аъло»га чекланса зарари йўқ.

Тиловат саждасининг сурати

Сажда оятларидан бирини тиловат қилган ва тинглаган киши

Ислом Нури

тохоратли холатда, киблага юзланиб Аллоху акбар деб, бошка намозларда сажда килгани каби; пешона ва бурни ерга теккизиб сажда килади. Сажда дуосини ўкиб бўлгач, яна Аллоху акбар деб саждадан бошини кўтаради. Аксари уламоларнинг сўзлари мана шу.

Баъзи уламолар эса: “Саждага кетаётиб Аллоху акбар дейди аммо тураётганда Аллоху акбар демоги шарт эмас” — деганлар.

Танбех: Тиловат саждаларида ўриндан туриш, кулок кокиш, сано ўкиш ва сажда килиб бўлгач салом бериш каби амаллар килинмайди!

Тиловат саждаларига доир баъзи масалалар

Битта сажда оятини бир ўтиришда, бир неча бор такрор ўкиган ва эшитган кишига бир марта сажда килмоги kifoya. Аммо бир оятни бир неча жойда алохида-алохида ўкиса ёки эшитса хар бирига алохидадан сажда килмоги керак. Шунингдек бир неча сажда оятларини бир ўтиришда ўкиса ёки эшитса ҳам, хар бир оят учун алохидадан сажда килади.

Сажда оятини (хох жаҳрий, хох махфий) намоз ичида ўкиш имомга ҳам, ёлғиз намоз ўкигувчига ҳам жоиздир. Шунга кўра бир киши намоз ичида сажда оятини ўкиса, ўша пайтни ўзида сажда килади. Агар имом сажда оятини ўкиган бўлса, муктадий ҳам имомга эргашган холда сажда килмоги керак. Жаҳрий намозда сажда килишни Абу Хурайрадан Бухорий ва Муслим ривоят килган. Махфий намозда пайгамбар соллаллоҳу алайҳи ва салламнинг сажда килганларини Ибн Умар розияллоҳу анҳумо оркали Хоким ривоят килган.

Жумхур ал-уламо: “Сажда оятини ўкилган ёки эшитилган пайтдаёк, сажда килиб олиш мустахабдир” — деганлар. Агар ўз вақтида сажда

Ислом Нури

килмаса, ўта кўп вақт ўтмаган бўлса, сажда соқит бўлмай туради. Агар орадан кўп вақт ўтиб колса, тиловат саждаси соқит бўлади. Валлоху аълам.

Куръони Каримдаги сажда оятлари

1- ($\frac{206}{\text{Аъроф}}$)

(Аъроф: 206).

2- ($\frac{15}{\text{Раъд}}$) .(Раъд: 15)

3- ($\frac{49}{\text{Нахл}}$) (Нахл: 49).

4- ($\frac{107}{\text{Исро}}$) (ал Исро: 107) .

5- ($\frac{58}{\text{Марям}}$) (Марям: 58).

6- ($\frac{18}{\text{Хаж}}$) (Хаж: 18).

7- ($\frac{77}{\text{Хаж}}$) (Хаж: 77).

8- ($\frac{60}{\text{Фуркон}}$) . (Фуркон:60) .

9- ($\frac{25}{\text{Намл}}$) (Намл: 25).

10- ($\frac{15}{\text{Сажда}}$) (Сажда: 15).

11- ($\frac{24}{\text{Сод}}$) (Сод: 24).

Ислом Нури

- 12- (ﻟﯘﻟﯘﻟﯘ ﻟﯘﻟﯘ ﻟﯘﻟﯘﻟﯘ ﻟﯘ ﻟﯘﻟﯘﻟﯘ ﻟﯘﻟﯘﻟﯘ ﻟﯘﻟﯘﻟﯘﻟﯘ ﻟﯘﻟﯘﻟﯘ ﻟﯘﻟﯘﻟﯘ ﻟﯘﻟﯘ
37/ﻟﯘﻟﯘﻟﯘ) (ﻟﯘﻟﯘﻟﯘﻟﯘ ﻟﯘﻟﯘ ﻟﯘﻟﯘﻟﯘ ﻟﯘ ﻟﯘﻟﯘﻟﯘ ﻟﯘﻟﯘ ﻟﯘﻟﯘ ﻟﯘﻟﯘﻟﯘﻟﯘ) (Фуссилат: 37).
13- (63/ﻟﯘﻟﯘﻟﯘ) (ﻟﯘﻟﯘﻟﯘﻟﯘﻟﯘ ﻟﯘﻟﯘ ﻟﯘﻟﯘﻟﯘﻟﯘ) (Нажм: 63) .
14- (21/ﻟﯘﻟﯘﻟﯘﻟﯘﻟﯘ) (ﻟﯘﻟﯘﻟﯘﻟﯘ ﻟﯘ ﻟﯘﻟﯘﻟﯘﻟﯘ ﻟﯘﻟﯘﻟﯘ ﻟﯘﻟﯘ ﻟﯘﻟﯘﻟﯘ) ((Иншикок: 21.
15- (19/ﻟﯘ;1593# &ﻟﯘ) (ﻟﯘﻟﯘﻟﯘﻟﯘ ﻟﯘﻟﯘﻟﯘ ﻟﯘﻟﯘ ﻟﯘ ﻟﯘﻟﯘ) (Алак: 19) .